

POGLĄDAĆ (172) *vb impf*

o oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie); w *inf* -gląd- (16), -ględ- (8); -gląd- *BartBydg*, *MurzHist*, *Leop*, *BibRadz*, *RejPosWstaw*, *BudBib*, *SkarŻyw*, *PudłFr*, *LatHar* (5); -ględ- *RejPs*, *RejPosRozpr*, *CzechRozm*; -gląd- : -ględ- *Mącz* (2:4), *RejPos* (1:1); w pozostałych formach -gląd-.

inf poglądać, pogłędać (21). ◇ *praes* 1 sg poglądám (10). ◇ 2 sg poglądász (6). ◇ 3 sg poglądá (29). ◇ 3 pl poglądają (10). ◇ *praet* 1 sg *m* poglądálem, -m poglądáł (2). ◇ 3 sg *m* poglądáł (15). *f* poglądała (2). *n* poglądało (1). ◇ 3 pl *m pers* poglądali (5). *m an* poglądali (1) [*cum N pl: psi*]. ◇ *fut* 1 sg *m* będę poglądáł (1). ◇ 3 sg *m* poglądać będzie (1). *f* będzie poglądała (2). *n* będzie poglądało (1). ◇ 3 pl *m pers* poglądać będą (1). *subst* poglądać będą (1). ◇ *imp* 2 sg poglądáj (15). ◇ 1 pl poglądájmy (1). ◇ 2 pl poglądajcie (3). ◇ *con* 1 sg *m* bym poglądáł (1), bych poglądáł (1) *LatHar* (1:1). ◇ 2 sg *m* byś poglądáł (1). ◇ 3 pl *m pers* by poglądali (1). *subst* by poglądały (2). ◇ *part praes act* poglądając (38).

Sł stp: pogłędać, *Cn notuje*, *Linde XVII – XVIII w.*

1. *Postrzegać wzrokiem, oglądać, spoglądać, przyglądać się, patrzeć; intueri HistAl, Vulg, Mącz, Cn; contemplari (oculis) HistAl, Mącz, Cn; videre HistAl, PolAnt, Cn; a(d)spicere, respicere Vulg, PolAnt, Cn; circumspicere (circunspicere) PolAnt, Mącz, Cn; respectare Mącz, PolAnt, Calep; inspicere HistAl, Cn; prospicere PolAnt, Modrz; contueri, inspectare, suspectare Mącz, Cn; circumspectare, tueri Mącz; aspectare, cernere oculis, conspicere, contemplare, intendere oculos, obtueri, spectare, suspicere Cn (145):* Lew się mu [*pasterzowi*] bárzo vkorzył/ Ná łono mu nogę położył: Poglądáiąc rzewno łtękał *BierEz Q3v; RejKup k5v; Circumspecto, Vítávicznie poglądám. Mącz 405d, 406a, c [2 r.], 443c, 468a [2 r.]; KochFr 23; Calep 917b.*

poglądać do czego (1): Páłterz áczkolwiek go [*gościa*] łłuchał/ Włzákoż do kofzá poglądał *BierEz P4.*

poglądać do czego [= na co] (2): A do láfá pogląda bo fie Wilká boi. *RejWiz 114v, 54v.*

poglądać na kogo, na co (52): Widząc Ezop iż fie śmiali/ Włzyłcy ktorzy nań pátrzáli: Bárzo beśpiecznie łobie łtał/ A łrogo ná nie poglądał. *BierEz Bv, A2v, B4v, Q3; Poglądál tedy Iozeff na oblubienicę łwá milá częłto/ a widzátz iá brzemienná/ wzdychál OpecŻyw 13v; a ony dziátki náłwiéłłé/ Iezus ij Ián/ łalkawie na fie poglądali/ włmiechali fie OpecŻyw [27], 12, 32, 53 [2 r.], 59v, 151v, 174; RejRozpr C3; HistAl A7, A7v, F2v, I; Abowiem kiedy oko co piękneho widzi/ Kocha fie/ á na łzpetne poglądáiąc łzydzi. RejWiz 21, 26v, 68v, 74v, 167; RejZwierz 142v; A gdy mi to powiedał/ otom pomáluczku poglądał ná tego co przed nim łtał. BibRadz 4.Esdr 6/29, Gen 9/16; Ale náłz Achilles nie poglądał iedno ná mieczé á zbroię *BielKron 56v; RejZwierc 160v, 169v, 175v; Iedno gdy ná biésiedzie/ wnet mię głowá boli/ Kiedy ná cię poglądám PudłFr 16, 56; Dármo niełzczeńna ná krwáwe mogiły Poglądáłz/ łynyc tve włáfne pokryły. GrochKal 24. Cf poglądać na kogo, ze zdaniem dopełnieniowym; Zwroty, W przén.**

poglądać na kogo, ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym (1): Gdy pana Iezufowo cialo pomazali placzátz/ na matuchnę tzo będzie czynitz poglądali *OpecŻyw 156v.*

poglądać po kim, po czym (7): Diogenes on sławny Philozoph gdi był między inemi więźniami przywiedzion do Philipá Mácedońkiego kroiá/ itał z wesołą poštawą poglądaiąc po ludziech a połmiewaiąc sie z oney dziwney sprawy świáthá tego. *RejZwierc* 135. *Cf Zwroty*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [jeśli, zaimek pytajny] (2): Siedzi sobie w kofzuli do drzwi nie pogląda/ Iefli go kto szpieguiąc dzyurą nie zágląda. *RejWiz* 54v; On zemdlon ostátniey iuż pomłty požąda/ Y w kimby ząb martwy zołtawić pogląda. *SzarzRyt* C2.

W połączeniu z określeniem kierunku (11): Poglądałem na prawicę y widziałem/ á nie był kto by poznał mię. *TarDuch* E; Słyszác to Alexander zgrzytaiąc zęby poglądał ná wśyftki ftrony [*caput eius revolvere cepit omni parte*]. *HistAl* L7v, A7v; Szłá z nadobną poštawą/ á ná żadną ftronę Nigdzyey nie poglądaiąc *RejWiz* 39v; *Mącz* 406c; *HistRzym* 119v; y przeklinác będzie krolá śwego/ y Bogá śwego/ á poglądác będzie wzgorę. *BudBib Is* 8/21. *Cf* »na stronę poglądać«, »poglądać wszędy«.

W połączeniu z przysłówkiem wyrażającym określone uczucie lub wyraz spojrzenia (17): *BierEz* Bv; *OpecŻyw* 12, [27], 53, 59v, 174; *HistAl* L; Iáko ina bełtya/ świni pyfk v niego/ Pochmurno poglądaiąc/ by wilk ná káždego. *RejWiz* 167; Podkał go iny człowiek co pod gorą chodził/ Zálófnie poglądaiąc *RejWiz* 185, 26v, 83, 95, 167; *KochZuz* A4v; *Mącz* 460a; A gdy ku bojowi Zdali sie sobie już być obadwa gotowi, Szli prosto między wojska srogo poglądajác *KochMon* 31; *WisznTr* 24.

W połączeniu szeregowym (1): A on im tu łáfzkuie/ by Miedźwiedz s fkorámi. Mruczy/ fápi/ pogląda/ iedno iż nie drapye *RejZwierz* 106.

W połączeniu tautologicznym (1): Tedy poglądaiąc wyzrał [*Et elevavit oculos suos, et vidit*] á ono trzei męzowie itali przeciw niemu *BibRadz Gen* 18/2.

W porównaniach (4): A on iedno pogląda iáko wilk ná owce/ Gdy owo niebożatká skubie iáko kto chce. *RejWiz* 167v, 167 [2 r.]; ále to wśyftko Krol/ iáko z iákiey wyfokiey wieże poglądaiąc/ ma naprzod obáczać *ModrzBaz* 106v.

W charakterystycznych połączeniach: często poglądać (5), *darmo, z gniewem bożym, gniewliwie, z grzechem, hardzie, łaskawie, marnie, miłościwie, pochmurno, pomaluczku, srogo (srodze)* (7), *straszliwie, ustawicznie* (2), *wesoło (wesele)* (3), *żałośnie; na gwiazdy poglądác, na liczko, po ludziach, na oblicze* (2), *na obraz, na ręce, na stroy* (2), *na wszytki; do drzwi poglądác, do kosza, do lasa; na stronę poglądác* (3), *na wszytki (wsze) strony* (2), *wzgorę* (2), *na żadną stronę*.

Zwroty: »z daleka poglądać« (2): A zawdi im kto zacznieyłfi Tim ziwot nieprzełpiecnieiłfi Bo włfiłczy nan pieczą maią Chocz zdalieka poglądaią *RejRozm* 407; *RejZwierz* 133b.

»(jeden) na drugiego, na się poglądać« = *porozumiewać się wzrokiem* (2:1): iuż ieden drugiego/ Skubie iáko kto może/ pátrzay káždy śwego. Bo iedni drapią wśy ná fię poglądaiąc/ A drudzy sie pod ftołem nogłami tykaiąc. *RejWiz* 31v; Pátrz gdiby kto álbo v práwá/ ábo ná iákiey powážney sprawie/ y napiękniey/ y nadokładniey mowił/ tedy go wyrzyłz á on ná drugiego pogląda/ oczkiem mruga/ gąbeczki zákrzywia/ iákoby rzekł/ widziłz iż ia wśyftko baczę y rozumiem. *RejZwierc* 56v, 53.

»poglądać jeden po drugim« = *ogłądać się nawzajem* (1): nie robić nic dnia onego/ á do kościołá vbrawłzy sie á vprftrywłzy sie idź/ á ftnąc co ná nawyzłzym mieyfcu/ á poglądác ieden po drugim. *RejPos* 225v.

»poglądać w każdy kąt, po kąciech« = *być podejrzliwym [szyk zmienny]* (3:1): Iuż zawnždy kłopot we łbie nigdy go nie minie. Iuż pogląda w káždy kąt iuż mu wżytko wadzi/ Iuż sie ftrzeże przyiacioł/ ftrzeże sie czeládzi. *RejWiz* 13v, 4v; TO też zá pewną rokofsz/ máią zacni sobie/ Gdy sie pan máiąc gofcie/ zá vcho nie škrobie. A nie szepce s páchołkiem/ nie mruga ná żonę/ Nie pogląda po kąciech/ láiąc w káždą ftronę. *RejZwierz* 134v, 59v.

»krzywo oglądać« = *być złym, niezadowolonym; torvum tueri* *Mącz* (2): *Mącz* 460a; Bo iefli vthrátnik álbo pijánicá fłyfzy iż to ludzie gánia/ iż to wżeteczeństwem á nápoły niecnotą zową/ á iáko tho ieft rzecz y ohydna y fzkodliwa/ o iuż mu sie bárzo ony rozmowy nie podobáią/ iuż krzywo pogląda/ iuż pod fthoł fpluwa choć mu nie thrzebá *RejZwierz* 91.

»ku niebu oglądać« (1): Suspecto, Vftáwicznie wzgóřę ku niebu poglądam. *Mącz* 406c.

»poglądać w niebo« = *nabożnie wznosić wzrok* (2): *OpecŻyw* 174v; Ale oná płacząc poglądała [!]
w niebo [*respexit in coelum*]/ máiąc dobrą nádzieię w Pánu. *BudBib Dan* 13/34[35].

»poglądać oknem« (1): Namiłfzy moy podobny ieft łarnce ábo łaniatku [!]/ oto on ftoi zá fciáną nálfzą poglądaiąc oknem [*prospiciens e fenestris*]/ á mrugáiąc przez kraty. *BibRadz Cant* 2/9.

»[jakim] okiem, [jakim] pojrzeniem oglądać« [*w tym: na kogo* (1)] (2:1): On [...] okrutnym poirzeniem poczał po wżyftkim poglądać/ I tamże virzáwłzy nieiaki kordek/ prętko się rzucił do niego *MurzHist* T4; *WisznTr* 24; Chwilę ták okiem poglądał ná obie [*panny*]/ Cżuynym/ o sobie. *KlonFlis* G4v.

»po oku oglądać« [*w tym: na kogo* (1)] = *patrzeć niezyczliwie, z ukosa; torve inspectare* *Mącz* [*szyk zmienny*] (2): IDŹ ty przedfię á pátrzay/ byś nie zmylił kroku/ Pluy ná ftronę/ á ná cyeń/ pogląday po oku. *RejZwierz* 124; Bo więc owi z dáleká/ co Iáftrżábá znáią/ Po oku poglądaiąc/ wnet sie vmizgáią. *RejZwierz* 133v; *Mącz* 460a.

»przez palce [na co] oglądać« = *patrzeć ukradkiem* (2): Widząc druga áby też/ táki vbior miáła/ Będzie częfto przes páłce/ ná ftrony poglądała. *BielSat* Dv [*idem*] *BielRozm* 25.

»pilnie oglądać« [*w tym: na co* (2)] (2): Patrz téż iako zwolenicy na oblicze iego pilnie poglądaią/ fluchaia/ a wfertzú fłowa chowaią/ a z wefelim naukę przyumia. *OpecŻyw* 42v, 154v; *KochSz* B2v.

»na się oglądać« = *być zaskoczonym* (2): Niegdy pfi dworfcy wiešnego/ Gonili iáko głupiego: [...] Aż więc ná męftwo wfpomionał/ obrocił sie k nim y ftánał: [...] Też więc pfi co go ścigáli/ Stánałfzy ná się poglądałi. *BierEz* O4, A4v.

»poglądać na się, po sobie, jeden na drugiego« [*jako wyrażenie niepewności*] (1:1:1): *RejJóz* B4v; Poglądáli thedy po sobie [*adspiciebant ergo ad invicem*] zwolennicy/ niewiedząc okim by tho mowił. *Leop Ioann* 13/22; Tedy krol y pánowie pocżeli poglądać ieden ná drugiego [*intuebantur in alterutrum*]/ á on za tym poczał o prawdzie mowić. *BibRadz* 3.*Esdr* 4/33.

»poglądać po sobie, sam na się« = *mieć o sobie dobre mniemanie; (magnifice) se circumspicere* *Mącz*, *Cn* [*szyk zmienny*] (1:1): *Mącz* 405d; A pátrż iedno ná iego [*pysznego*] poftáwy/ [...] á on idzye náwiefzawfzy dziwnych pftrych chobotow około siebie/ ná ludzi nie pátrzy tylko łam ná fię pogląda/ cień vpátruie/ fpluwa choć mu nie thrzebá/ rękawicę s tey ręki ná kthorey fygneth feymie *RejZwierz* 53.

»na stronę poglądać« (5): *RejKup* h5; Ná łtronę poglądaiać buyno łobie kroczy *RejWiz* 26; *BielSat* Dv; *RejZwierc* 69v; *BielRozm* 25.

»poglądać na świat« (1): Ná łańcuchu przybity [*król łakomstwa i zazdrości*] do mocnego ftołká/ Ták łie iedno obráca by ciełę v kołká. Poglądaiać tu ná łwiat iákoby wilk márníe *RejWiz* 167.

»poglądać na tego i na owego« (1): á chłopi zá nim łtoiać łwiadczą/ tak ielł Pánie. y máłło nas kilká nie potónęłło. A Pan nieborak pogląda ná thego y ná ówégo/ mułłi im dáć pokóy poniewáz włzyłcy iednako mówia. *Strum* M.

»poglądać to tam, to sam; nie poglądać ani tam, ani sam« (2;2): *RejWiz* 132; Nie pogląday áni tám áni fam chodząc po vlicách mieyłckich [*Ne circumspecies in vicis civitatis*] *BibRadz Eccli* 9/7; *BudBib Eccli* 9/7; Poglądam/ to tám/ to fám: łtoię by w odmęćie/ Ielłtem w ciężłzym dáleko/ niź w żeláznym pęćie. *PudłFr* 72.

»poglądać wszędy, po wszystkim« (1;1): *MurzHist* T4; *Alberté*/ vpátruy ty/ łali konie kędy. (-) Bá niemogęć vpátrzyć/ iuź poglądam włzędy: A téź niepomnię/ by tu konie przedawano *WyprPl* A4.

»poglądać w zwierciadło« (1): otworzył Bażyłiłzek oczy łwoie/ á bárzo gniewliwię poglądał w zwierciadłło [*inspicens speculum*]/ widząc łamego łiebie w zwierciadłle nátychmiałł zdechł. *HistAl* L.

W przen (2) :

Fraza: »oczy [*na co*] poglądaiać« (1): Odwroć/ Pánie/ oczy moię/ áby ná márnóć (łwiecką) nie poglądały *LatHar* 608.

Zwrot: »poglądać na [*czyj*] rękę« = *oczekiwać pomocy* (1): Iáko w niedołtátku ná páńłką pogląda Głodny łługá rękę/ y łálki požáda. *KochPs* 188.

Przen (13) :

poglądać czym (1): KIedy do godnego vczćzenia ołtarzá przyłłtępuielł/ ábyłł łię pokármem y napoiełł połłiłł/ ná łwięte Bogá twego Ciáło y Krew/ wiárá pogląday/ cześć mu odday/ y onemu łię dziwuy. *LatHar* 196.

Zwoty: »z daleka poglądać« (1): áczłkolwiek ná taką nie przyłłtępną łwiáłłóć łádołł Bożych y łálki náđ grzełłznemi/ pátrząc nam wzrok łłepieie: włłáczke zdaleká/ y iáko przez łpáry poglądać ná nie łerce prágnie *SkarŻyw* 79.

»okiem poglądać« (1): A iák CLITIA [*jedna z okeanid, ukochana Apollina, zamieniona w kwiat heliotropu*], iź Słóńce miłłue/ Ták nadobne od wieká/ Milcząc/ po nim łtyłkuie/ A łwoim okiem poglądaiać z lekká/ Kołłem przywyłłłym pochodzi z dáleká: Ták ia [...] *GrabowSet* Q.

»jako przez spary poglądać« (1): *SkarŻyw* 79 *cf* »z daleka poglądać«.

»we wrota [*czyje*] poglądać« = *być blisko* (1): Turecka moc y łzáblá ná głowy wálze náłłtępuie/ bliźkie y co rok bliźłze tyránná tego łásiedztwo we wrotá iuź wálze pogląda. *SkarKazSej* 660a.

a) *Mysłłec o Bogu* [*gdzie*] (2) : A ták niebo toć to ielłł włáłny łtolec iego/ Tám záwłłdy poglądaiać/ wołamy do niego. *RejWiz* 153.

W połączeniu z wyrażeniem przyimkowym wyrażającym określone uczucie (1): *RejPos* 133v *cf* *Zwrot*.

Zwrot: »poglądać w niebo« (1): á łthąd łie náđzyewamy gniewu Páńłkiego/ ták iź niebełłpiecznie á z záwłłdydzoną twarzą mułłimy iłłć przed Páná łwego/ á s łtráchem poglądać mułłimy w niebo/ wiedzác iź tám ielłł łtolec możnego Bołłtwá iego. *RejPos* 133v.

b) Oczekiwać czegoś od kogoś, oczekiwać czyjegos przyjscia (7) : Ciebie [Jezu Chryste] dawno w ciemnościach czekamy/ poglądaiąc płacźliwie wołamy *MWilkHist F2v*.

poglądać ku komu (1): Ci ktorzy ku niemu poglądaią [*aspexerunt ad eum*]/ będą oświeceni/ á oblicza ich nie będą zawłtydzone. *BibRadz Ps 33/6*.

poglądać na kogo (4): *RejPosRozpr b4; GrochKal 27;* Niémálfz tedy pánowie/ niémálfz dla czego fie bać ludzi tych/ ktorzy w niewoli fą v Turká: bráćia to wálfzy fą: tymże piątnem Krzyża świętego co y my oznáczeni/ ktorzy ciężkim niewolęý ciężarem vciśnieni/ ná was poglądaią: was [...] profzą/ poprzysięgáią/ ábyście ich [...] nie dopuszczáli mázác tą niezboźnością Máhometcką. *OrzJan 32, 134*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Dziwne fie to słowá zdály w vřzách v Zuzánny/ Prze Bog prófi á pogląda/ rychło przydą pánnny. *KochZuz A3*.

a. O Bogu [na kogo, na co] (7) :

poglądać skąd (1): Pogląda zmieyfćá miefzkánia fwego ná wřzythkie miefzkáiące ná źiemii *GrzegŚm 30*.

Przen (6) :

a) Mieć określony stosunek do kogoś lub czegoś (5) : iedno moy pánie gdy będiesz raczył wezrzeć łáfkáwie ná mię iákoś zwykl poględac ná powolne fwoie fnádnie mi wřfytkiego przybędzie. *RejPs 185*.

W połączeniu z przysłówkiem wyrażającym określone uczucie (1): á fpráwiedliwoć fnadz nam y tego zniebá przyciágnie ktory ná nas łáfkáwie pogląda [*tj. Boga*]. *RejPs 126v*.

Zwroty: »poglądać nie moc« = nie znosić, nienawidzić (1): Bo czyfće fą/ iáko náuczá Abakuk Prorok/ oczy Pána Boga nálfzego/ á ná niepráwoć poględac nie moze. *LatHar 119*.

»poglądać okiem miłosierdzia« (1): á ná ty nędzne profthacźki fwoie/iz choćby cie obrázili/ poględałf okiem miłofierdzia twego *RejPos 290v*.

»[jaką] twarzą poglądać« (1): Iedno iz niepochybna rzecz iest/ ze niełáfkáwą twarzą ná chrome y niedołączne ofiáry P. Bog v Máláchialzá Proroká poględał *LatHar +9*.

b) Wládać [na co] (1) : Abowiem Bog (nálfz) wielkim iest Pánem/ y wielkim Krolem/ nád wřzemi Bogi [...] iz w ręku iego fą wřzythkie granice źiemfkie/ á ná wyfokoćci gor on pogląda. *LatHar 15*.

b. Zajmować się obserwacją [skąd czego] (1) : E specula prospectare tempestatem futuram, Z bálzty poględac przifzłey pogody. *Mącz 407a*.

c. Mieć przed sobą (1) :

Zwrot: »[na co] oczyma poglądać« (1): Bywa tego síłá Ze fřzukałf tego co więc w ręku trzymałf: y ná Co oczymá poględałf *CiekPotr 70*.

d. Czytać [w co] (1) : Iz nie z Ebreyfkiego/ ále z Láćińfkiego przekłádu nie iedno Krákwofki [...] ale y Brzeřcy tłumáczę/ przekłádáli. Bo gdyby w Hywreyfki tekft poględałi/ nigdyby tak fřzetnie niefzwankowáli *BudBib b2v*.

e. Widzieć Boga w niebie, zwłaszcza będąc zbawionym po śmierci [w tym: na kogo, na co (10), ku komu (1)] (11) : O Dobry Iezu/ [...] ná ktorego vprzeymie prágną poglądać święci Anyołowie *LatHar 184, 599*.

Szereg: »poglądać i widzieć« (1): oświeć oczy moię/ áby ná cię poględały/ y to widziały/ co iest po práwicy/ nie to co po lewicy/ daleko od ciebie. *LatHar 588*.

W przen (9) : Day mi to z łáfki fwey / [...] ábyim ná miłego Syná twego/ ktorego ná drodze żywotá tutecznego pod załłoną chcę przyiąć/ mógł kiedyżkolwiek bez załłony ná wieki poglądać *LatHar* 209; A day mi to/ żebyim z Piotrem zá grzechy moię przyśtoynie plákał/ á z Mágdaleną dołkonále ciebie miłował/ á z Lotrem w niebiełkim Ráiu ná wieki ná twarz twoię poglądał. *LatHar* 243; Tám ná przedziwny Máiełtat Páná BOgá włzechmogącego/ Święci iego nieprzełtáynie poglądaia *LatHar* 595, 41, 77, 421, 602.

W charakterystycznych połączeniach: na majestat [boski] poglądać (2), na [boską] twarz (4); na wieki poglądać (2), nieprzestajnie.

Fraza: »oczy poglądaia (będa poglądać)« (2): W on dzień przychyli łie człowiek ku łtworzycielowi łwoiemu/ á oczy iego ku łwiętemu łfráełłkiemu poglądać będa [*et oculi eius ad sanctum Israel respicient*] *Leop Is* 17/7; *LatHar* 588.

2. Myśleć o kimś, o czymś, zastanawiać się, rozpatrywać; respectare *Modrz* (17) :

poglądać na kogo, na co (11): poglądaia na nię [*Marię Mágdalenę*] ij na to tzo działá/ a rozwałáy myłłatz włłtyki iey wczynki ołobno *OpecŻyw* 46, 53, 59v; A przetołch rołczytayacz thy łlowka poglądayacz na zyuołh łwoy ołho myala przyczyná uefelya yłch nołzyla w zyuołczye matką ołkupyczyela włzego łzwyatha *PatKaz II* 85, 85; *BielKron* 373v; *ModrzBaz* 109. *Cf poglądać na kogo ze zdaniem dopełnieniowym; Ze zdaniem dopełnieniowym.*

poglądać w co (1): Skąd to [łwięci męczennicy] mieli? łwięty Biernát powiedá/ iij niłkąd iedno z rán ij z bolełci miłégo pana Iezu Kryłta/ ktore włtawnie rozmyłłali. Temu łie tedy dziwuy/ a iłch w tym nałladuy/ a poglądaia w rany łtworzyciela twego *OpecŻyw* C3v.

poglądać na kogo (2), za kim (1), ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym (3): Poglądaia dułło nábożná za łtworzycielem twoiym iako ijdzie łám na pokutę *OpecŻyw* 37; Poglądaia ij na pana Iezuła/ iako łákwawie ij miłołciwie znołi włłtyko *OpecŻyw* 46, 42.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: na to (2); zawsze zaimek pytajne] (5): A ty poglądaia iako łám idzie iedyny krol nieba ij ziemie/ bołymi nołłkami/ bez czápki. *OpecŻyw* 38v; Poglądaia tzo łie tu dzieie/ iako pokornie pán Iezus odpowiedá nieprzyiácielom łwym głowny^m *OpecŻyw* 65v, 46, 49; W káżdey łpráwie poczłiwość miáre zachowaymy/ A co s kołncem przypáść ma/ ná to poglądaymy. *RejWiz* 17v.

Szereg: »pamiętać albo poglądać« (1): Rycerłstwo máiac k niemu [*Wincentemu*] łerce zekrwáwione/ pámiętaiać álbo poglądaiać ná łwe łzkody/ ktore przez iego przyczynę wzięli/ rzucili łie nań ná Seymie połpolitym/ wklóli y zábili go *BielKron* 373v.

W przen (1) : Ale wmyłł ná one błogoláwionych łudzi łtolice poglądaiać [*respectans misericordiae*]/ przeciwo oney łtráłzliwey przygodzie łmierci znacnia łie *ModrzBaz* 109.

[*Przen: Pragnąc [na co]: KTO POZYTKV NIE ZąDA, NA VRZąD NIE POGLąDA CerGór* 45.]

a. Oceniać [na co] (2) :

Szereg: »uwałáć a poglądać« (1): ZMártwych włłtháne Páná náłzego/ nie ták wwałáć á ná nie poglądać mamy/ iákwoby ná iáką rzecz cudzá ábo od nas dáleko oddaloną/ ále tak iáko ná náłzę włáfną *RejPosWstaw* [110²].

Przen (1) :

Zwrot: »poglądać przez spary« = *lekceważyć* (1): Przeto Paw ku Pawicy/ fwoy ogon roftoczy/ By iey fwym pięknym pierzem/ nawiodł kłobie oczy. Bo fie ty nie zgadzaią/ przyrodzone dary. Cudność zawnždy pogląda/ ná cnotę przes fpary. *BielSat* D3.

3. *Zwracać szczególną uwagę, mieć coś na względzie, kierować się czymś, uważać za ważne, wyróżniać; respicere PolAnt, Vulg; intendere Vulg* (9) : To gdy fię dżiac pocznie/ poglądacież á podności głowy wáfze/ izci fię iuz przybliża odkupienie wáfze. *BibRadz Luc* 21/28; *WujNT Luc* 21/28.

poglądać na kogo, na co (7): A wielie wiecz tem wygrawa Gdy fyę kto na łafke zdawa [...] A wfytko tu wiedzie napłac Czo fię kmiłofierdzyu fciżaga A na Zakon niepogłiada *RejKup* Ee; Ani poglądáy ná złośliwe chuci narodow/ ále ná the kthorzy twoie fwiádectwá/ z boleściámi ftrzegli *Leop* 4.*Esdr* 8/27; *RejZwierc* 176; *CzechRozm* 244; A gdy pánu Chriftułowu przyznawa naywyższe y nayprzednieyfe páftyrfstwo/ znać iże fiebie fáme⁸⁰ niewywyżzał/ ále fpólnie z drugimi/ páł owieczki páńskie/ ná onego iednego przednieyżego páftyrza poglądaiąc/ y od niego fię nagrody fpodziewaiąc. *NiemObr* 43; Célarz Turecki chce Królem bydż: wfzyftek kray pułnocny/ iuz chciwością pánowania pośiadł: was fie tylko boi: częłto ná was pogląda *OrzJan* 8. *Cf poglądać na co, ze zdaniem.*

poglądać na co, ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym (1): A widząc to ftarfzy zaiąc/ Wietfzy dowcip z innych máiąc: Rzekł ku fwoim/ poczekaycie/ A ná żaby poglądacie: Iákoć fie bárzo lękáią/ A przed námi vćiekaią *BierEz* L2v.

Wyrażenie: »pilnie poglądać« (1): *RejZwierc* 176 *cf W przen.*

W przen (1) :

Fraza: »oko [czyje] będzie poglądało« (1): Aták Pan kazał mu gi [kubek] wziąć/ áby nie trwożył myfli fwoiey/ á nie myflił o thym czego máło potrzebá/ á owfzem áby ftrzegł powinności fwoiey/ á wierz mi iz iuz oko Páńskie teraz pilniey nań będzie poglądało. *RejZwierc* 176.

*** *Dubium* (1) : *Intendere arcum, napyącz kuszhą vel pogładacz BartBydg* 224.

Synonimy: 1. *baczyć, obaczać, patrzeć, patrzyć, pozierać, widzieć.*

Formacje współrdzene cf GŁĘDAC.

Cf **POGLĄDAJĄCY, POGLĄDAN, POGLĄDANIE**